

Tlačová správa

Prečo ísť do divadla v Bátovciach?

Špeciálny projekt Divadla Pôtoň rozvíja kritické myslenie mladých ľudí

„Uvidíte najlepšiu inscenáciu za rok 2018 – Americký cisár, budete diskutovať so sociológmi Michalom Vašečkom a Elenou Gallovou Kriglerovou, stand uperka Nasí vám povie o svojej ceste z Iránu na Slovensko a absolvujete kreatívne workshopy s výtvarníkom Martinom Dernerom, spisovateľkou Dominikou Moravčíkovou a hercom Filipom Jekkelom.“ Aj takto by mohol znieť úvodný prehovor učiteľky strednej školy, ktorá z okresného alebo krajského mesta vyráža autobusom so svojimi žiakmi do Divadla Pôtoň.

V Bátovciach je na programe jedna z dvadsiatichpiatich edícií celodenného vzdelávacieho a diskusného podujatia *Psota na Slovensku* ktorého cieľom je rozvoj kritického myslenia mladých ľudí.

Divadlo Pôtoň realizuje projekt od roku 2013 a ostatné dva roky je jeho ústrednou témou **migrácia**. Pred rokom 2018 boli témami projektu extrémizmus, rasizmus, xenofóbia, chudoba, národná identita a jeden ročník bol venovaný vojenskému konfliktu na východe Ukrajiny. Do Bátoviec prišlo na celodenné vzdelávacie podujatie už viac než dvetisíc študentov z Bratislavy, Nitra, Brezna, Revúcej, Trnavy, Levíc, Tlmáč, Banskej Bystrice, Zvolena a Banskej Štiavnice. V tomto kalendárnom roku sa počet zvýši o ďalších päťsto študentov stredných a vysokých škôl.

Prečo téma migrácie?

Divadlo Pôtoň v spolupráci s bratislavským Štúdiom 12 uviedlo v roku 2018 úspešnú inscenáciu **Americký cisár**, ktorá získala cenu Dosky za najlepšiu inscenáciu divadelnej sezóny 2017/2018. Inscenácia vznikla na základe rovnomenného reportážneho románu rakúskeho spisovateľa Martina Pollacka, ktorý spracovával príbehy a osudy migrantov utekajúcich na sklonku 19. storočia z Rakúsko-Uhorskej monarchie do Spojených štátov amerických. Inscenátori programovo nereflektovali a neporovnávali masovú migráciu z minulosti so súčasnou situáciou, napriek tomu, vytvorili na javisku množstvo vizuálnych a intertextuálnych paralel, ktoré diváci vnímajú a citlivo na ne reagujú.

„Predstavenie ma veľmi emocionálne zasiahlo. Hovorilo o našich predkoch, ktorí utiekali pred chudobou do Ameriky. Najsmutnejšia na tom celom je skutočnosť, že predstavenie nehovorilo len o našej minulosti, ale aj o prítomnosti, a bojím sa, že aj o našej budúcnosti.“ reagoval jeden zo študentov strednej školy z Nitra – účastník celodenného podujatia *Psoty na Slovensku*.

Impulzom k tomu aby sa o inscenácii a témach migrácie diskutovalo s divákmi boli aj množstvá falošných správ súvisiacich s migráciou, nepresné používanie pojmov *migrant*, *utečenec*, *ekonomický migrant*, ale aj nenávisťné prejavy, ktorých intenzita narastala pred každými voľbami od roku 2015. Organizátor projektu považoval za potrebné diskutovať o tejto téme s odborníkmi na migráciu, sociológiu, ale medzi hosťami diskusií sú aj humanitárni pracovníci, aktivisti a dobrovoľníci. Samostatnou časťou diskusií sú intímne príbehy migrantov, ktorí prišli na Slovensko z tretích krajín. *„Medzi študentov pozývame mladých ľudí z Iránu, Bieloruska a Argentíny. Rozprávajú svoj vlastný príbeh o tom, ako sa dostali na Slovensko, čo odchodom zo svojej domovskej krajiny stratili a čo na Slovensku našli. Mnohí študenti sa s cudzincom stretávajú v osobnom rozhovore po prvýkrát. Zisťujú, že to nie sú migranti, o ktorých počúvajú alebo čítajú. Hovoria po slovensky, študujú alebo pracujú – niekedy aj študujú a pracujú zároveň, nezneužívajú sociálny systém, nestavajú mešity a chutí im treska i horalky. Medzi študentami a migrantami vzniká dialóg a veľmi rýchlo sa naladia na spoločnú vlnu –*

obe skupiny vnímajú skutočné problémy Slovenska úplne rovnako.“, hovorí o skúsenostiach s aktivitou riaditeľ divadla Michal Ditte.

Tretí sektor a sociologický výskum

Študenti v rámci projektu absolvujú prednášku o fungovaní neziskových organizácií a občianskych združení na Slovensku, najmä, s fokusom na organizácie v oblasti nezriadovanej kultúry. Divadelná režisérka Iveta Ditte Jurčová a dramaturg Michal Ditte predstavujú mladým ľuďom najúspešnejšie slovenské nezávislé kultúrne centrá a divadlá, upriamujú pozornosť na zásadné rozdiely medzi štátom alebo samosprávou zriadenými inštitúciami a nezávislými kultúrnymi centrami. Študenti v rámci prednášky dostávajú informácie o tom z akých zdrojov sú nezávislé kultúrne centrá financované, v akých podmienkach pracujú, aký majú umelecký program a pre koho to vlastne celé robia.

„Pri použití slovného spojenia „tretí sektor“ alebo „mimovládna organizácia“ to takmer vždy medzi študentami zašumí. Vyzerá to, akoby som použil vulgarizmus. Je však zvláštne, že keď uvediem príklady zástupcov tretieho sektora z mesta v ktorom študujú, niečo sa zmení. Musíme im vysvetlovať, že dotačné schémy sú súťažou projektov, že nikto nemá automatickú podporu len preto, že si podal žiadosť o grant.“, vysvetľuje Michal Ditte.

Bez finančnej podpory by neprebíhal ani projekt Psota na Slovensku, ktorý je podporený z programu Active citizens fund Slovakia financovaný z finančného mechanizmu EHP 2014 – 2021. Správcom programu je Nadácia otvorenej spoločnosti. Psota na Slovensku je zároveň súčasťou projektu Centrum umenia a kreativity, ktorý z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia. Vďaka týmto zdrojom je možné študentom odohrať najlepšiu inscenáciu za rok 2018, pripraviť diskusie s teatroológom, zabezpečiť odborníkov na tému migrácie, prepraviť študentov a ich pedagógov autobusom do Bátoviec a späť domov, zabezpečiť im občerstvenie a stravu, pripraviť sériu kreatívnych workshopov pod lektorským vedením mladých slovenských výtvarníkov, spisovateľov a hercov.

Poslednou aktivitou projektu je sociologický výskum cieľovej skupiny, ktorý realizuje **Centrum pre výskum etnicity a kultúry** na vzorke študentov všetkých zúčastnených škôl. Výskum sa zameriava na meranie zmeny postojov k migrácii, s ktorými študenti do Bátoviec prichádzajú a s akými postojmi odchádzajú. Špeciálnu časť výskumu budú tvoriť malé fokusové skupiny naprieč regiónmi Slovenska, opäť na vzorke študentov zapojených do projektu, ale s miernym časovým odstupom. Realizátori projektu získajú cenné dáta, ktoré presne zmerajú dosah podobných vzdelávacích projektov pre mladých ľudí. Sociologický výskum by mal mať svoje prvé výstupy na začiatku roka 2021.

Partneri projektu Psota na Slovensku: Centrum pre výskum etnicity a kultúry, Mareena, Amnesty international Slovakia, Mloki – mladí o kultúre inak, časopis KOD – konkrétne o divadle, Medziriadky.

Informácie o projekte: <https://www.poton.sk/psota-na-slovensku-2019-2020/>

Najbližšie celodenné vydania projektu sa uskutočnia v termínoch: 16. – 18.3.2020, 19. – 21.5.2020, 17. – 18.6.2020.

Bátovce, 28.2.2020

Michal Ditte

0908359788, ditte@poton.sk, www.poton.sk, www.facebook.com/divadlopoton